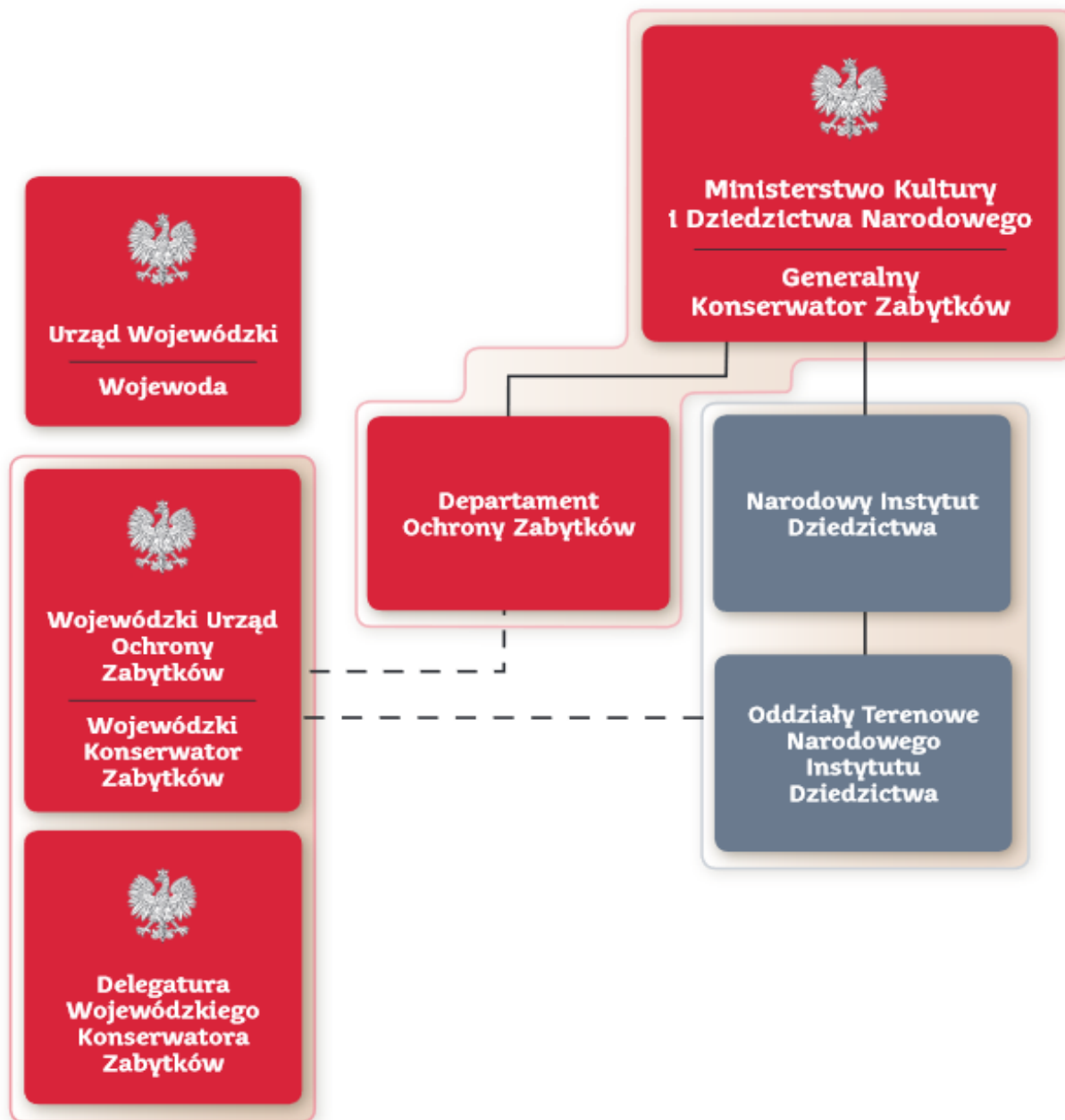

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Centra Kompetencji do spraw rewitalizacji

Narodowy Instytut Dziedzictwa to państwowa instytucja kultury, będąca eksperckim i opiniodawczym wsparciem dla Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Misją NID jest tworzenie podstaw dla zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego w celu jego zachowania dla przyszłych pokoleń poprzez:

- ❖ wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony oraz konserwacji zabytków;
- ❖ kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- ❖ gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie.

Koordinowanie działań związanych z wdrażaniem zapisów Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego

41. Sesja Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO – wpis na Listę „Kopalnie ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach”

Prowadzenie programu rewaloryzacji Parku Mużakowskiego. Zarządzanie polską częścią Parku Mużakowskiego

Park Mużakowski w Łęknicy - park w stylu krajobrazowym

Koordynowanie realizacji procedury występowania z wnioskiem do ministra o uznanie przez prezydenta RP zabytku nieruchomego za pomnik historii

**Pomnik historii:
ZESPÓŁ OPACTWA CYSTERSÓW W SULEJOWIE**

POMNIK
HISTORII

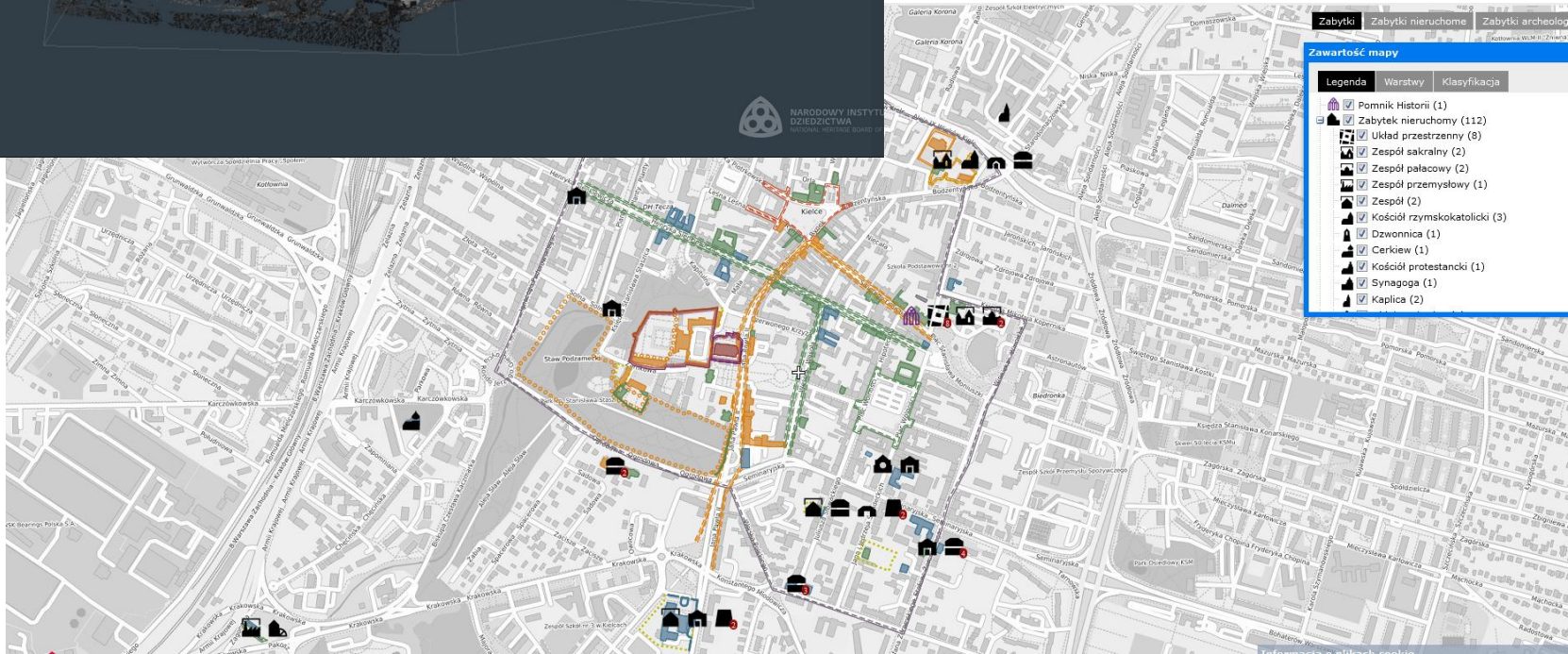
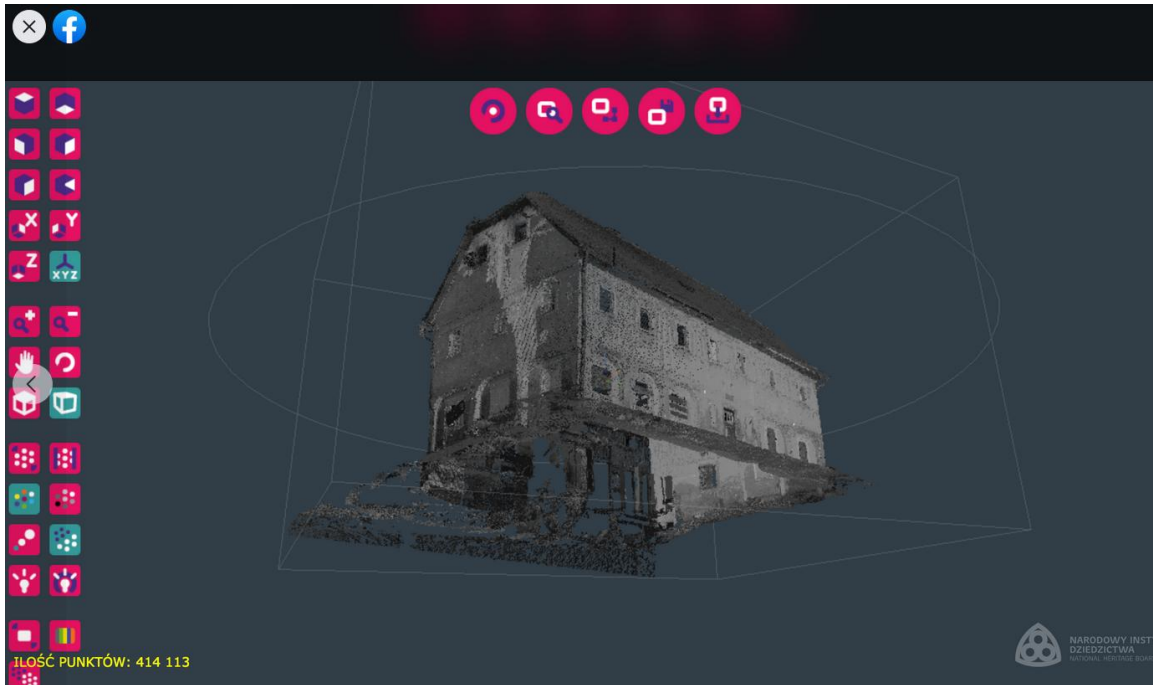
Działania w ramach systemu ochrony dziedzictwa niematerialnego

Prowadzenie elektronicznego systemu danych o zabytkach, w tym uczestnictwo w infrastrukturze informacji przestrzennej

Projekt „Digitalizacja i udostępnianie cyfrowych dóbr kultury – zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych”

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
ODDZIAŁ TERENOWY W KATOWICACH

**Aktualizacja opracowania studialnego
pt. „Bytom śródmieście z Rozbarkiem. Aktualizacja części
konserwatorskiej studium urbanistyczno-konserwatorskiego”
wykonanego w 1998 r. przez Pracownię Dokumentacji Naukowo-
Historycznej Leszek Danilczuk, Maria Kasprzyk**

Tom I

Aktualizacja wykazu i waloryzacja zabytków z terenu śródmieścia Bytomia

ul. Adama Didura – Gwarecka

Tekst

Agnieszka Olczyk
Agata Mucha
Ewa Waryś
Dorota Bajowska

Mapy

Agata Mucha

KATOWICE 2020

Wydawanie opinii i ekspertyz dotyczących działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej - 221 opinii specjalistycznych

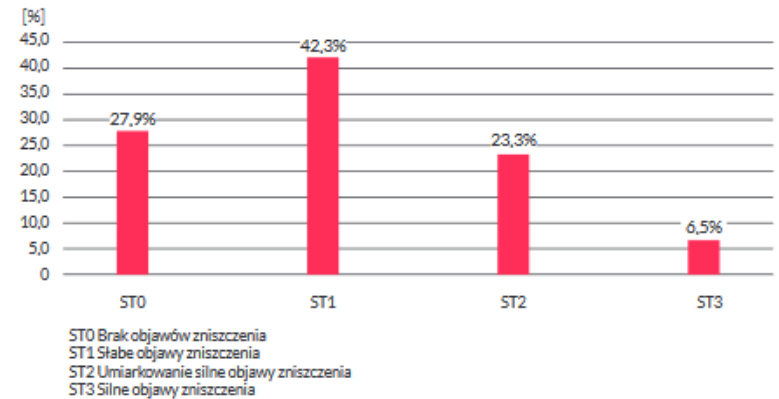

RAPORT

O STANIE ZACHOWANIA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH W POLSCE

Zabytki wpisane
do rejestru zabytków
(księgi rejestru A i C)

STAN TECHNICZNY PRZEBADANYCH OBIEKTÓW

Program dotacyjny NID „Wspólnie dla dziedzictwa”

Organizacja konkursu „Zabytkomania”

GALA FINAŁOWA OGÓLNOPOLSKIEGO KONKURSU FILMOWEGO **ZABYTKOMANIA**

15 000 zł

20 000 zł

4-dniowa wyjeżdźka
zabliwami zabytków w Polsce

10 000 zł

2-dniowa wyjeżdźka
zabliwami zabytków w Polsce

20 000 zł

3-dniowa wyjeżdźka
zabliwami zabytków w Polsce

10 000 zł

2-dniowa wyjeżdźka
zabliwami zabytków w Polsce

4-dniowa wyjeżdźka
zabliwami zabytków w Polsce

„Dzisiaj stajemy przed pilną koniecznością stworzenia w Polsce systemu efektywnego zarządzania dziedzictwem, który byłby przekonujący dla społeczności lokalnych, stanowiących – wraz z właścicielami i użytkownikami zabytków – podstawowe ogniwa opieki nad dziedzictwem.”

J. Purchla, *W stronę systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce*, „Zarządzanie Publiczne nr 12 (2)”, 2010, s. 69-82.

Samorząd gminy a zabytki

Ochrona

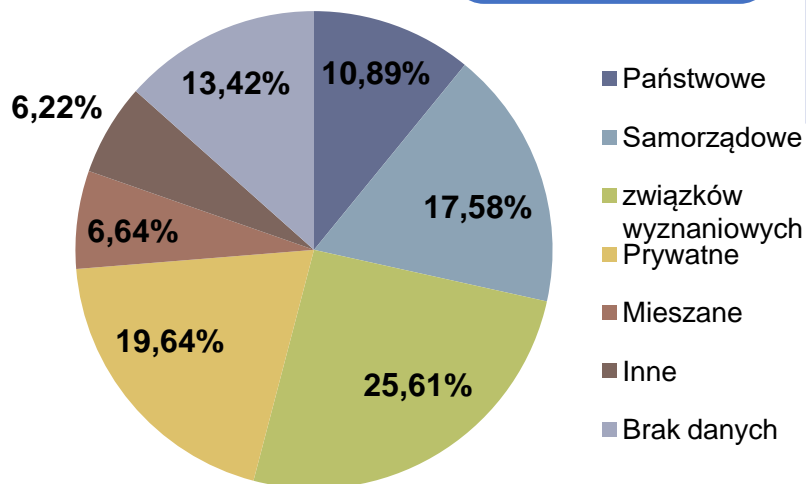
• Jako administracja

- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o **ochronie zabytków** i opiece nad zabytkami
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o **samorządzie gminnym**
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o **planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o **muzeach**
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o **rewitalizacji**

Opieka

• Jako właściciel

- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o **ochronie zabytków** i opiece nad zabytkami
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o **gospodarce nieruchomościami**
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - **Prawo budowlane**

Źródło: Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C), Narodowy Instytut Dziedzictwa 2017.

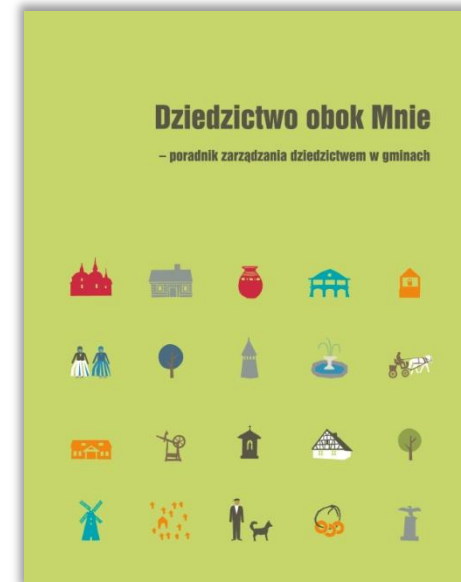
Szkolenia dla samorządów i interesariuszy lokalnych

Jak chronić dziedzictwo i skutecznie wykorzystywać jego zasoby w rozwoju społeczności lokalnej:

- Wiedza na temat lokalnego dziedzictwa materialnego i niematerialnego
- Zadania związane z ochroną i opieką – obowiązki prawne
- Strategie lokalne: jak wpisać dziedzictwo w rozwój gminy
- Wykorzystanie zasobów w edukacji, turystyce i innych dziedzinach gospodarki – nowe funkcje zabytków i produkty regionalne.

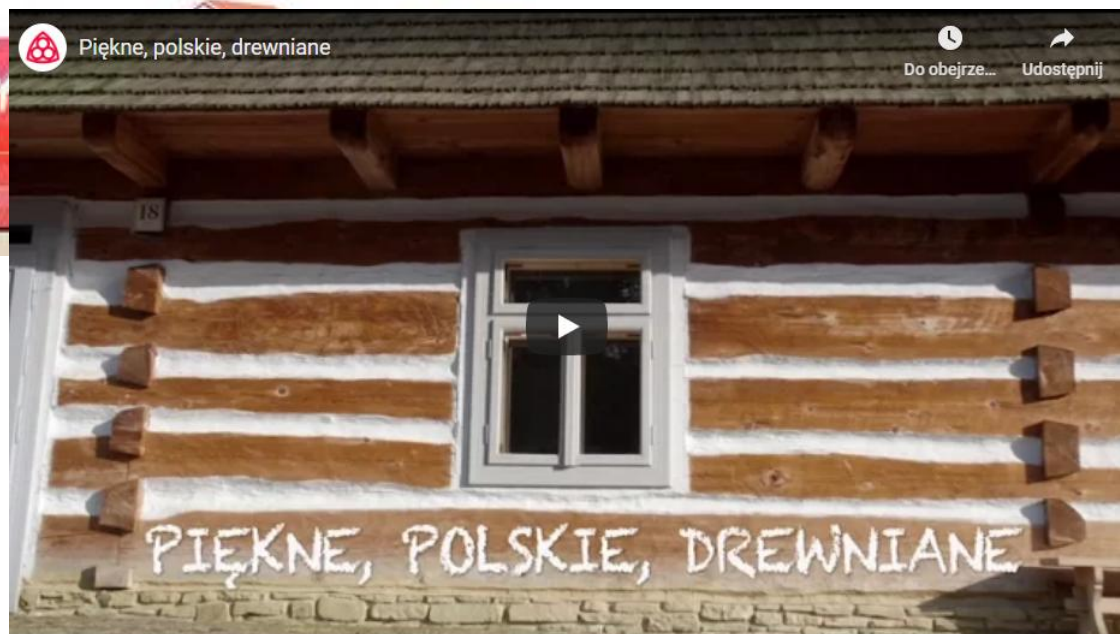
Szkolenia:

- dla grup gmin z jednej okolicy.
- uczestnicy: **urzędnicy (odpowiedzialni za: zabytki, rozwój gospodarczy, planowanie przestrzenne, edukację, promocję, turystykę)**, przedstawiciele lokalnych muzeów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, Lokalnych Grup Działania, zaangażowanych właścicieli zabytków.
- 2 dni/ 8 godzin
- Wykłady plus praca warsztatowa/ ćwiczenia w grupach
- 8 wykładowców (NID i eksperci wewnętrzni)

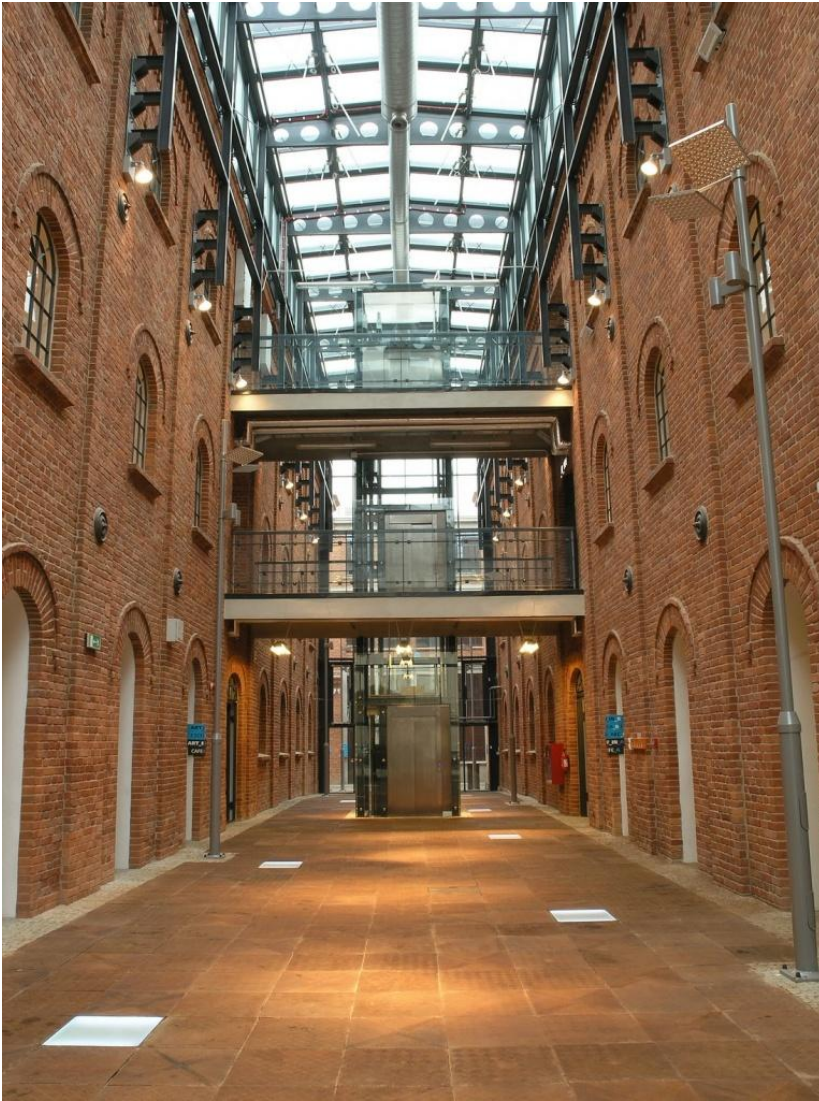
Prowadzenie kampanii społecznej „Krajobraz mojego Miasta”

Celem jest zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm i instytucji, a także profesjonalistów oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego i właściwego planowania przestrzeni miejskiej.

„ Prowadzenie procedury konkursu „Zabytek Zadbany”

Laureat konkursu z 2015 r., dawne magazyny zakładów włókienniczych K. W. Scheiblera, obecnie siedziba Art-inkubatora w Łodzi

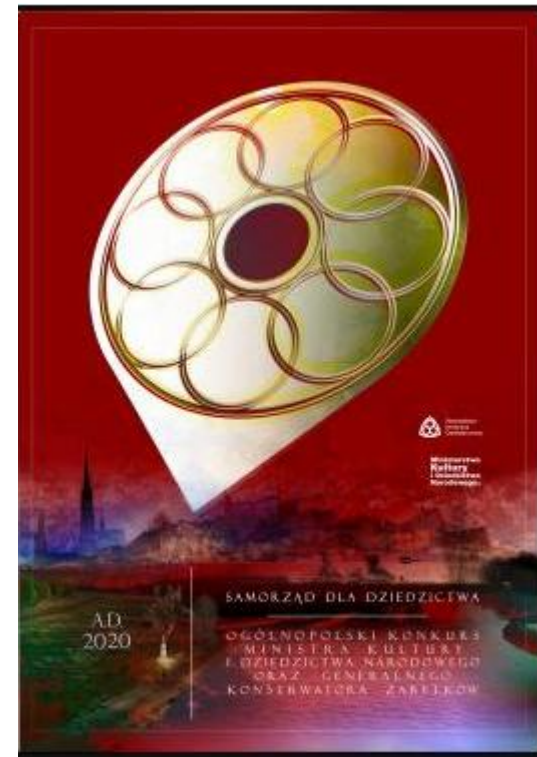
Konkurs „Zabytek Zadbany” ma na celu promocję właściwej opieki nad zabytkami – prowadzonych wzorowo prac badawczych, konserwatorskich, rewaloryzacyjnych i adaptacyjnych, a także systematycznych działań na rzecz właściwego utrzymania zabytków.

Prowadzenie procedury konkursu „Samorząd dla Dziedzictwa”

Celem konkursu jest promocja i upowszechnianie najlepszych wzorców w zakresie opracowywania i wdrażania gminnego programu opieki nad zabytkami, o którym mowa w art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Centra Kompetencji ds. rewitalizacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Kontekst ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

Kompleksowość rewitalizacji

- Rewitalizacja to **kompleksowy proces** wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez **działania całościowe** (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.
- Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie **specyficznych uwarunkowań** danego obszaru oraz **wzmacnianie jego lokalnych potencjałów** (w tym także **kulturowych**) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.
 - a. diagnoza potencjałów i obszarów kryzysowych
 - b. delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
 - c. wyznaczanie celów i planowanych działań rewitalizacji
 - d. wdrażanie projektów związanych z zabytkami (infrastrukturalnych, architektonicznych, konserwatorskich, adaptacja obiektów)
 - e. wdrażanie projektów związanych z lokalną kulturą i tradycją
 - f. włączenie społeczności lokalnej, udział w partycypacji społecznej
 - g. monitoring i ewaluacja działań rewitalizacyjnych

Czy konieczna jest współpraca specjalistów z zakresu ochrony zabytków w projektach rewitalizacyjnych?

- W programach rewitalizacji umieszczano **zapisy odnoszące się do zabytków** (844 gminy; 64,2% obowiązujących w 2019 r. programów rewitalizacji), oraz do **dziedzictwa niematerialnego** (analogicznie 554 i 42,1%).
- W programach rewitalizacji w 408 gminach wykorzystano **wskaźniki dotyczące zabytków na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji**
- W nieco mniejszej liczbie gmin (369) wskazano na wykorzystywanie **wskaźników odnoszących się do zabytków na etapie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji**
- W 807 gminach **obszar rewitalizacji obejmuje obszar objęty ochroną konserwatorską**
- W 53,5 % gmin posiadających program rewitalizacji (703) **w celach rewitalizacji i kierunkach działań** ujętych w ww. programach odnosiło się do dziedzictwa kulturowego (zabytki i tradycje)
- W programach rewitalizacji przewidziano **projekty rewitalizacyjne** odnoszące się do obiektów zabytkowych w 749 gminach, a w 506 przypadkach do dziedzictwa niematerialnego (pamięć, tożsamość, lokalne tradycje i zwyczaje).

Cel główny *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022*

Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami

Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
Optimalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego	Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami	Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.	1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.	1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości.
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.	2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.	2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

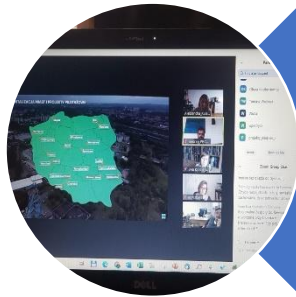
Lp.	Zadanie
1.	Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
2.	Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym.
3.	Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach.
4.	Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

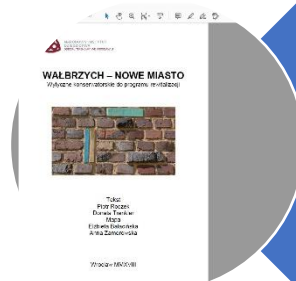
Kierunki wsparcia

8 Centrów Kompetencji ds. rewitalizacji
NID

Szkolenia dla przedstawicieli gmin prowadzących lub planujących rewitalizację z wykorzystaniem zasobu dziedzictwa kulturowego

wsparcie gmin tworzących lub aktualizujących GPR poprzez wspólne przeprowadzenie procesu identyfikacji dziedzictwa, szacowanie jego wartości i wskazania właściwych sposobów jego ujęcia, ochrony i zagospodarowania w procesach rewitalizacyjnych

Centra Kompetencji ds. rewitalizacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Centra będą prowadziły działalność edukacyjną, informacyjną i doradczą na rzecz gmin realizujących programy rewitalizacyjne związane z dziedzictwem kulturowym. Będzie ona polegała na:

- ❖ Współpracy na rzecz właściwego zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego oraz promowanie zasad opieki nad zabytkami w procesach rewitalizacyjnych;
- ❖ Upowszechnianiu modelowych rozwiązań, standardów i wiedzy o opracowaniach związanych z wykorzystaniem zasobu dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacji
- ❖ Podejmowaniu współpracy z innymi zespołami, instytucjami czy organizacjami zajmującymi się tematyką rewitalizacji
- ❖ Animowaniu debaty i ułatwianie współpracy i wymiany doświadczeń w procesie rewitalizacji pomiędzy samorządami, służbami konserwatorskimi, organizacjami pozarządowymi, resortów odpowiedzialnych za rewitalizację, poprzez szkolenia, konferencje, publikacje, konsultacje, wizyty studyjne dla zainteresowanych gmin

Szkolenia dla przedstawicieli gmin prowadzących lub planujących rewitalizację z wykorzystaniem zasobu dziedzictwa kulturowego

- Szkolenia i udostępnianie materiałów na platformie e-learning
- Szkolenia stacjonarne informujące m.in. o tym :
 - ❖ jak określać wizję, cele i kierunki gminnych programów rewitalizacyjnych uwzględniając dziedzictwo,
 - ❖ jak wyznaczać obszar zdegradowany, ze względu na znajdujące się na nim dziedzictwo kulturowe,
 - ❖ jak określać potencjały obszarów rewitalizacji ze względu na znajdujące się na nim dziedzictwo kulturowe,
 - ❖ jak poszukiwać nowych funkcji dla obiektów zabytkowych oraz jakie działania konserwatorskie są w nich dozwolone
 - ❖ Jak wykorzystać potencjał dziedzictwa kulturowego na obszarze rewitalizacji
 - ❖ jak również jak tworzyć opracowania studialne i strategiczne zawierające odpowiednie zapisy chroniące i wykorzystujące potencjał dziedzictwa.

Wsparcie gmin tworzących lub aktualizujących GPR – Modelowa rewitalizacja NID

- ❖ Wsparcie gmin w procesie identyfikacji dziedzictwa, określaniu obszaru zdegradowanego, określaniu potencjałów terenów rewitalizowanych, delimitacji wskazania granic obszarów chronionych
- ❖ Opracowanie, wsparcie eksperckie lub nadzór nad opracowaniem lub aktualizacją dokumentów, w tym Studiów ochrony wartości kulturowych, Gminnych Ewidencji Zabytków, Gminnych programów rewitalizacyjnych oraz innych dokumentów programowych, strategicznych i planistycznych odnoszących się do dziedzictwa kulturowego, przygotowywanych w ramach działań rewitalizacyjnych;
- ❖ Wsparcie w opracowaniu ekspertyz, wytycznych konserwatorskich, programu prac konserwatorskich na rzecz gmin prowadzących rewitalizację.

Wsparcie będzie udzielane gminom, które planują lub wdrażają projekty rewitalizacyjne, posiadają cenny zasób dziedzictwa oraz są chętne do współpracy

Maria Badeńska-Stapp

Koordynator Centrum Kompetencji d.s. rewitalizacji dla województwa opolskiego i mazowieckiego

mbadenska@nid.pl

+48 571 226 997

Narodowy Instytut Dziedzictwa

ul. M. Kopernika 36/40

00-924 Warszawa

kom.: +48 571 226 997